

Моделі взаємодії між урядом та парламентською опозицією в країнах Європейського Союзу (на прикладі країн Вишеградської групи)

У статті досліджено основні моделі взаємодії *влада – парламентська опозиція* в країнах Західної Європи. Здійснено компаративний аналіз еволюції стосунків між владою і політичною опозицією в Польщі, Чехії, Словаччині та Угорщині на етапі демократичного переходу.

Ключові слова: парламентська опозиція, влада, політичний конфлікт, Вишеградська група, політична взаємодія.

Постановка наукової проблеми та її значення. У країнах із вже зміцнілою демократичною системою інституціоналізованим інструментом узгодження протиріч між державою і суспільством та забезпечення політичної стабільності, основаної на балансі політичних сил, виступає політична опозиція. Р. Даль у праці «Політична опозиція в західних демократіях» справедливо зауважив, що «система, керована головними політичними конфліктами, спричиненими допуском однієї або більше політичних партій до співкерівництва з проурядовими партіями, є не лише суспільним відкриттям. Безумовно, це є одним із найбільших і неочікуваних суспільних відкриттів, які здійснила людина» [10, с. 23]. У демократичних суспільствах політична опозиція, що має конституційні гарантії для діяльності, – то, насамперед, опозиція до уряду. А. Г. Ферраро зазначав, що за демократії опозиція – не менш важливий орган народного суверенітету, ніж уряд. Придушити опозицію означає придушити суверенітет народу [7, с. 37].

Парламентська опозиція є однією з форм політичної опозиції. Її суб'єктами виступають депутатські об'єднання (фракції, парламентські групи, партії), які мають законне право на реалізацію влади. Для України в контексті розбудови парламентської демократії потребують розв'язання проблеми збереження політичної стабільності при одночасно високій політичній конкуренції та необхідності забезпечення прав меншості в умовах домінування принципу більшості при прийнятті важливих законодавчих рішень. Тому **актуальності** набувають компаративні дослідження, спрямовані на пошук оптимальних моделей взаємодії *влада–опозиція* в посткомуністичних європейських країнах.

Мета статті – проаналізовані моделі конструктивних відносин парламентської опозиції та уряду в країнах ЄС (на прикладі країн Західної Європи й Вишеградської четвірки).

Завдання наукової розвідки – пояснити спільне та відмінне в еволюції моделей взаємодії *влада – парламентська опозиція* в країнах Вишеградської групи в період демократичного переходу.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Проблема відносин *влада – парламентська опозиція* в європейських країнах досить мало розроблена. Здебільшого наукові розвідки стосуються визначення політичної суб'єктності політичної опозиції, нормативно-правових гарантій її діяльності в конкретній країні й не носять особливості компаративних досліджень. Досить ґрунтовно проаналізував характер кооперативної взаємодії уряду та парламентської опозиції в європейських країнах польський учений Т. Кравчик (Krawczyk) [12]. Заслугує на увагу підхід автора до розгляду політичних мотивів такої взаємодії з погляду теорії раціонального вибору.

Комплексно підійшла до аналізу еволюції кооперативної форми взаємодії М. А. Вахудова (Vachudova) [3]. Порівнюючи динаміку й напрями демократизації в країнах Центрально-Східної Європи, дослідниця охарактеризувала якість політичного змагання та його результативність. Для нашої роботи досить цінним був матеріал щодо специфіки політичної конкуренції за лінією *влада–опозиція* в країнах Вишеградської групи.

У методологічному плані досить важлива праця П. Копецького (Koresky) та М. Спірової (Spigova) [11]. У ній на основі аналізу емпіричних даних показано залежність між політичною стабільністю й можливістю опозиції впливати на процес прийняття політичних рішень. Авторам удалося показати специфіку функціонування парламентської опозиції в Болгарії, Чехії та Угорщині. Інституційні умови формування інституту конструктивної опозиції в країнах Центральної та Східної Європи висвітлила Ю. Абдулаєва [1].

Водночас існує достатньо літератури, у якій відображено окремі контекстуальні аспекти досліджуваної теми. Це, насамперед, праці Д. Сарторі, Й. Шумпетера, Г. Гаврилова, Л. Слиски, В. Динеса, М. Бокало. С. Трохимчука.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Політичну опозицію, як правило, асоціюють із тими політичними партіями, які зазнали поразки на виборах і, відповідно, не беруть участі у формуванні уряду. Утративши владу, вони намагаються знову її отримати й задля цього розв'язують різні за характером завдання. Як зазначає С. Поршаков, ці партії повинні:

- переконати суспільство у своїй дієздатності;
- виробити програму дій, яка вирізнятиметься за найважливішими параметрами від офіційного курсу;
- спробувати здобути політичну владу в результаті загальнонаціональних президентських або парламентських виборів [6, с. 14].

Але одним із найважливіших завдань для парламентської опозиції є визначення оптимальної лінії поведінки при взаємодії з урядом. При цьому опозиція прагне до домінуючого впливу на виконавчу владу. Її важливе стратегічне завдання – перетворення в парламентську більшість із перспективою формування уряду.

Тактичний арсенал, який використовує і парламентська, і позапарламентська опозиція досить широкий. Керуючись власними стратегічними мотивами та виходячи з прагнення підтримання або, навпаки, руйнування досягнутого політичного статусу-кво, опозиція може щодо окремих питань об'єднати зусилля з деякими партіями правлячої коаліції (або з окремими їхніми фракціями) і єдиним фронтом виступити проти інших учасників урядового альянсу.

Наростання кризових явищ у суспільстві, коли політичний курс уряду починає втрачати підтримку в населення, звичайно, надає опозиційним партіям явну стратегічну перевагу. В умовах неефективної політики уряду політична опозиція, маючи власну програму та значний кадровий потенціал, політично не зацікавлена в глибокій співпраці з урядом чи його активній підтримці. У цих умовах вона намагається проводити аргументовану й конструктивну критику офіційного курсу з різних проблем економіки та політики країни, висувуючи власні контраргументи й пропозиції. Використовуючи шанс для приходу до влади, опозиція намагається якомога далі дистанціюватися від урядового курсу та, зазвичай, іде на загострення суперечностей із правлячими партіями, інколи усвідомлено збільшуючи, розділяючи їх ідейно-політичну дистанцію, посуваючись уліво або вправо (залежно від своєї орієнтації) від центру. Дистанціювання від уряду аргументоване насамперед боротьбою за голоси виборців на майбутніх виборах. На межі 70–80-х рр. цей тактичний хід для повернення до влади успішно використовували республіканці США, консерватори Великобританії та християнські демократи ФРН [6, с. 11].

Зазвичай така політика опозиції може мати наслідком загострення протистояння з урядом і, як наслідок, – дестабілізацію політичної ситуації в країні. Модель відносин, коли опозиція не співпрацює в жодній площині з урядом, прийнято називати *конфронтаційною*. Одну з причин конфліктності міжпартійних відносин можна розглядати через функцію партій репрезентації та захисту інтересів різних соціальних груп. Опозиція, як правило, виражає інтереси тих груп населення, чий інтереси не представлені у владі. Але лише владний суб'єкт може реалізувати таке прагнення, володіючи домінуючим владним ресурсом. Звідси – конфлікт інтересів проходить по лінії «влада – опозиція».

Причинами конфліктного стилю відносин може також стати звуження політико-правового поля для діяльності опозиції, відсунення її на периферію політичного життя через мінімізацію впливу на діяльність уряду. У таких умовах опозиція часто вдається до неконструктивної критики виконавчої влади, не пропонуючи власної альтернативи.

Деконструктивний характер діяльності опозиції стосовно уряду відзначав Й. Шумпетер. Він застерігав у свій час, що політики в парламенті не повинні піддаватися спокусі використовувати кожену можливість, аби завдати урядові поразки чи створити йому додаткові труднощі. За таких умов успішна політика неможлива. Це означає, що прихильники уряду мусять погодитися на його провідну роль і дати йому змогу розробляти й здійснювати власну програму, а опозиція повинна визнати лідерство свого «тіньового кабінету» та дати йому можливість вести політичну війну в межах певних правил. Виконання цієї вимоги (систематичне порушення якої означає початок кінця демократії)

потребуватиме помірною традиціоналізму. Захист цього традиціоналізму – одна з тих цілей, для досягнення яких існують парламентський регламент і правила етики [9, с. 483].

Конфронтаційна модель відносин між урядом та опозицією не завжди призводить до відставки уряду чи тримає в стані постійного політичного конфлікту опонуючі сторони. Практика показує, що така модель успішно діє в низці країн т. зв. усталеної демократії, де існування опозиції має глибокі політичні традиції. Класичний приклад – Великобританія. Загалом ця модель ґрунтується на тому, що політична опозиція не має істотного впливу на роботу уряду, який користується підтримкою парламентської більшості. Натомість у парламенті представники опозиції ініціюють дебати навколо діяльності кабінету, тим самим здійснюючи над ним опосередкований контроль. Незважаючи на те, що в країні не існує писана конституція, політична опозиція має чіткі інституалізовані форми й здійснює публічну критику уряду через діяльність т. зв. «тіньового кабінету». Міністри цього кабінету – це завжди чудові спеціалісти у своїй сфері, які відстежують діяльність уряду, пропонуючи власні альтернативні рішення.

Тобто в Англії спостерігаємо мінімум консенсусу між урядом та опозицією. Але слід зауважити, що, на відміну від «молодих демократій», де чітко простежується поділ партій за ідеологічною ознакою, у Великобританії відмінність між двома основними партіями лежить переважно в площині розв'язання економічних питань і менше – ідеологічних чи аксіологічних. Як зазначає польський політолог Т. Кравчик, «...така ситуація приводить до того, що уряд використовує частину політичних постулатів опозиції, а опозиція не висуває радикалізованих вимог до уряду» [12, с. 131].

Демократичні інститути та процедури дають змогу мінімізувати конфліктний потенціал і уряду, і опозиції та, у результаті, привести до консенсусу й співпраці. У сучасних країнах західної демократії вирізняють *коопераційну* модель відносин між урядом та опозицією. Вона характеризується утворенням різних союзів і порозумінням в окреслених політичних питаннях та заснована на співробітництві, урахуванні спільних інтересів, орієнтацією на розв'язання конфлікту. При цьому ступінь політичного компромісу опозиції з урядом залежить від партійної системи, інституційних параметрів, а також від соціополітичних поділів у суспільстві.

Прикладом країни, де функціонує *коопераційна* модель, є Франція. Від 1986 р. у країні встановлені специфічні зв'язки (*cohabitation*) між президентом і прем'єром, які походять із двох конкурентних політичних таборів. Тогочасний президент Ф. Міттеран – лідер Соціалістичної партії, та прем'єр Й. Хірац, який очолював уряд, сформований консервативною коаліцією, реалізували між собою політику, засновану на взаємних компромісах і поступках. Так, без згоди президента парламентська більшість із табору правих не могла б утворити уряд. Завдяки такій поміркованій кооперації вдалось уникнути політичної кризи та врівноважити баланс сил у парламенті.

Як достатньо гіпопечичний Ю. Абдулаєва вводить ще *змішаний* тип взаємодії, коли один з акторів вибирає стратегію співробітництва, а інший – конфронтації [1, с. 33]. При цьому виділяються такі чотири пари поведінки при взаємодії влади й опозиції (див. табл. 1).

Таблиця 1

Типи взаємодії влади та опозиції

Стратегія поведінки	Актори	
	влада	опозиція
конфронтаційне	конфронтаційне	конфронтаційне
кооперативне	конфронтаційне	кооперативне
конфронтаційне	кооперативне	кооперативне
кооперативне	кооперативне	кооперативне

Для демократичних систем, на думку К. Бейме, характерний нордичний та латинський типи опозиції. Нордичний тип опозиції пов'язаний із британською традицією і поширений насамперед у країнах німецькомовних, зокрема в Північній Європі. Опозиція при цьому акцентує увагу на «другорядних питаннях». У термінології, ужитій Дж. Сарторі, – це відповідальна опозиція, яка готова до широких компромісів з урядом для загального добра. Перший тип опозиції характерний для Австрії, Швеції, Німеччини.

Опозиція латинського типу натомість характеризується «конфліктом навколо фундаментальних питань», а її невідповідальність має полягати на первинності власних політичних інтересів і вторинності інтересів загальносуспільних. Другий тип опозиції притаманний Франції та Італії.

Для країн Центрально-Східної Європи, у яких наприкінці 80-х рр. відбувся перехід від авторитарного до демократичного політичного режиму, характерна певна еволюція взаємодії влади та опозиції. Для Польщі, Угорщини, Чехословаччини цей період був особливо результативний унаслідок того, що політичну ініціативу взяла на себе опозиція, яка зуміла в результаті переговорів із комуністичною владою досягнути взаємоприйнятливих компромісних рішень. Вони загалом стосувалися легалізації опозиційних структур, конституційної відміни монополії компартії та призначення вільних демократичних виборів.

Для подальшої демократизації досить важливим було власне досягнення компромісу між реформованою комуністичною партією та конструктивною опозицією. Характер і форми взаємодії між ними вирізнялися в кожній із країн. Однією з причин цього була здатність правлячої партії до лібералізації політичного режиму. У Польщі та Угорщині комуністичні партії зуміли через внутрішні реформи пристосуватися до нових суспільно-політичних умов. Важливим чинником, який змушував їх здійснювати ці кроки, була сильна демократична опозиція. Упродовж 80-х рр. польська й угорська комуністичні партії робили деякі спроби здійснення внутрішньої реформи та допускали внутрішні дебати навколо обмеженого спектра проблем. Чимало модернізаторів навіть подумували спонукати своїх товаришів рухатися в напрямку чогось на кшталт західноєвропейської соціал-демократії. Водночас фракційні відмінності всередині цих партій виявилися також реакцією на сильні опозиційні рухи [3, с. 55]. Тому логічною була готовність реформаторської частини комуністів до певних поступок на користь сильної поміркованої опозиції.

Для Польщі, Угорщини й Чехословаччини характерний різною мірою коопераційний характер взаємодії влади та опозиції. Так, спільним результатом перемовин комуністичної влади й опозиції стала домовленість про проведення вільних демократичних виборів. У всіх випадках опозиція ставала важливим легітимним учасником виборчого процесу, яка тепер мала можливості повноцінно функціонувати, критикуючи владу та пропонуючи власну альтернативу розвитку країни.

У демократіях, як правило, передбачається встановлення певних зв'язків між тими політичними силами, які представляють різні інтереси громадян. З іншого боку, такі зв'язки можуть набувати форм гострої політичної боротьби між провладними та опозиційними силами. У процесі демократизації в країнах Вишеградської групи закладено принцип змагальності. Він проявлявся в тому, що після 1989 р. перші парламентські вибори відбувалися в цих країнах з участю конкурентних протидіючих груп. У процесі партійної структуризації парламентів у Польщі, Чехії, Словаччині, Угорщині з'явився класичний для європейських країн інститут – парламентська опозиція. Із цього часу коопераційна модель відносин між владою й опозицією щоразу більше змінюється на конфронтаційну. Конфронтаційний стиль реалізації політики переважно характерний для країн, які ступили на шлях демократичного розвитку та в яких ще не вироблено усталених демократичних традицій і процедур, не встановлено прозорих правил політичної конкуренції. Звідси – перманентні переформатування правлячої коаліції, що мало наслідком зміни уряду та його політики. Так, у Польщі за період із грудня 1991 р. по грудень 1993 р. змінилося три урядові команди [13, с. 887].

Ситуація після виборів 1990–1991 рр. істотно змінилась і в більшості країн Вишеградської четвірки. Комуністична партія пройшла етап трансформації і змінила свій статус із провладної на опозиційну. У Польщі до влади прийшли постопозиційні праві сили із середовища «Солідарності», очолені «Демократичною спілкою». Повна зміна влади відбулася в Угорщині. Завдавши поразки комуністам, постопозиційні праві об'єдналися у коаліцію. Ротація політичних сил у Чехії супроводжувалася приходом до влади опозиційного руху «Громадянський форум». У Словаччині опозиційний рух «Громадськість проти насилля» завдає поразки комуністам.

Однак діяльність в умовах жорсткої політичної конкуренції змушувала комуністичні партії до ревізії своєї ідеології та пошуків політичних союзників. Так, у Польщі й Угорщині реформована комуністична партія не йшла шляхом поляризації електорату та проведення консервативної опозиційної політики. В умовах політичної конкуренції вона відчутно розширила свою електоральну базу за рахунок своєї прозахідної політики: підтримки членства в НАТО й у Європейському Союзі, проведення ліберальних реформ. Також між провладними та опозиційними силами в Польщі й Угорщині не було принципових розходжень щодо зовнішньополітичних напрямів розвитку держави.

Відзначимо, що в Угорщині та Польщі опозиція перебувала на різних стадіях самоорганізації, що по-різному загострило політичну конкуренцію. У Польщі в результаті виборів 4 червня 1989 р.

опозиції, яку уособлював профспілковий рух «Солідарність», удалося сформувати уряд. Його очолив прем'єр-міністр Т. Мазовецький. Основним опонентом була Польська об'єднана робітничка партія (далі – ПОРП).

В Угорщині опозиційні організації від самого початку набували форми політичних партій. Основні з них – Союз вільних демократів, Федерація молодих демократів, Угорський демократичний форум, які представляли спектр від правих до лівоцентристів. Крім того, вони відрізнялися одна від одної своїми програмами та ідеологією, у той час як польська Солідарність являла собою монолітне формування [1, с. 28]. Відповідно, уже перші демократичні вибори 1990 р. загострили міжпартійну конкуренцію в опозиційному середовищі й започаткували практику формування коаліційних урядів. У результаті перемоги правої постопозиційної партії Угорського демократичного форуму сформовано коаліційний уряд, до якого увійшли також Незалежна партія дрібних власників і християнські демократи.

У Чехословаччині комуністична партія мала не реформований характер, а опозиція була досить слабка й неорганізована. Під час переговорів із владою вона довго балансувала між необхідністю контролю уряду та неготовністю взяти владу й, відповідно, політичну відповідальність за ситуацію в країні. У результаті парламентських виборів опозиція все ж здобула перемогу. Чеська комуністична партія, вийшовши з уряду восени 1989 р., залишалася досить впливовою силою, однак для постопозиційного уряду була недопустимим коаліційним партнером. У 1990 р. відновлено колишню Соціал-демократичну партію, проте вона перебувала на етапі свого організаційного становлення. Варто відзначити, що впродовж перших трьох вільних виборів парламентська більшість і сформовані нею уряди не мали достатньо сильної парламентської опозиції зі сторони партій лівої орієнтації. З одного боку, ці уряди мали можливість безперешкодно реалізовувати свою політику, з іншого – досить слабким виявився контроль над їхньою діяльністю. Усе це призвело до того, що в політичній системі за відсутності сильної опозиції спостерігався достатньо низький рівень змагальності та реальної політичної альтернативи.

Досить своєрідна ситуація спостерігалась у Словаччині, де в результаті виборів сформовано уряд, який не включав лідерів груп, які опонували комуністичній партії. Причину того, що опозиція не зуміла отримати більшість у парламенті, можна шукати в її неспроможності трансформуватися з розрізнених груп у єдину політичну силу з чіткою розробленою програмою. Комунисти в 1989 р. переживали ідейну кризу й не змогли швидко адаптуватися до умов конкурентної боротьби. Цим скористалися політичні сили, які, маніпулюючи ідеями демократії та страхом загрози нації, зуміли скористатися ситуацією низької політичної конкуренції та невисокою політичною компетенцією виборців. Прихід до влади націоналістичної еліти, попри їх демократичну риторику, дещо загальмував процес формування демократичних інституцій. У результаті простір міжпартійної конкуренції був досить звужений, а сама владна еліта – сконцентрована не на реформуванні економіки та побудові демократії ліберального зразка, а на використанні політичного ресурсу для збереження свого панівного становища.

Висновки й перспективи подальших досліджень. Довготривалий період демократичного розвитку в країнах Західної Європи дав змогу вибудувати відносини за лінією «уряд – політична опозиція» як конкурентні та рівноправні. Залежно від стратегії й тактики опозиції та влади, а також інституційних умов, відносини між ними коливаються в діапазоні від співробітництва до конфронтації при домінуванні коопераційної мотивації до взаємодії.

Мирний характер трансформаційних перетворень у країнах Вишеградської групи був можливий значною мірою завдяки коопераційному характеру взаємодії реформованої частини компартії з представниками демократичної опозиції. Досвід переходу від політичного протистояння до порозуміння був досить важливим і необхідним в умовах конкурентної політичної боротьби за домінуючий владний ресурс.

Поява змагальної політичної системи, характерні риси яких – відкритість та плюралізм, переводила опозицію і її опонентів у реальних суперників, які діяли в однакових політико-правових умовах, але з різною результативністю. Переконалива перемога опозиційних сил у Польщі, Угорщині, Чехії та, частково, у Словаччині загострила проблему формування більшості й меншості в парламенті, наслідком чого стала поява коаліційних урядів та інституалізація парламентської опозиції. Однак на початку 90-х рр. навколо новостворених урядів не було сформовано сильної конструктивної пар-

ламентської опозиції. Розрізнені опозиційні парламентські угруповання використовували переважно конфліктний стиль взаємодії з урядом.

Джерела та література

1. Абдулаева Ю. Институционные условия формирования конструктивной оппозиции в странах Центральной и Восточной Европы : дис. ... канд. полит. наук : 23.00.02 / Ю. Абдулаева. – СПб., 2007. – 198 с.
2. Бокало М. Проблеми і перспективи демократизації в країнах Центрально-Східної Європи (на прикладі Вишеградської четвірки) / М. Бокало, С. Трохимчук. – Львів : [б. в.], 2000. – 68 с.
3. Вахудова М. Нерозділена Європа. Демократія, важелі впливу та інтеграція після комунізму / М. Вахудова ; пер. з англ. Т. Цимбал. – К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2009. – 379 с.
4. Гаврилов Г. Модели политической оппозиции: теоретико-методологический анализ [Текст] / Г. Гаврилов. – Екатеринбург : Ин-т философии и права УрО РАН, 2003. – 153 с.
5. Зеркин Д. Политический конфликт и оппозиция / Д. Зеркин // Соц.-полит. журн. – 1998. – № 5. – С. 89–107.
6. Поршаков С. Политическая оппозиция в странах Запада / С. Поршаков // Мировая экономика и междунар. отношения. – 1993. – № 3. – С. 12–18.
7. Сарторі Д. Основи теорії демократії: народ і врядування / Д. Сарторі // Демократія : антологія / упоряд. О. Проценко. – К. : Смолокип, 2005. – С. 25–40.
8. Слиска Л. Парламентская оппозиция как фактор политической стабильности демократических режимов / Л. Слиска, В. Динес // Власть. – 2001. – № 10. – С. 9–14.
9. Шумпетер Й. Елітарна демократія і теорія конкурентного лідерства / Й. Шумпетер / Демократія : антологія / упоряд. О. Проценко. – К. : Смолокип, 2005. – С. 467–486.
10. Dahl R. A. Preface / R. Dahl // Political Oppositions in Western Democracies. – New Haven ; L., 1966. – 458 p.
11. Kopecky P. Parliamentary Opposition in Post-Communist Democracies: Power of the Powerless / P. Kopecky, M. Spirova // Journal of Legislative Studies. – 2008. – Vol. 14. – № 1/2. – March/June. – P. 133–159.
12. Krawczyk T. Stosunki między rządem a opozycją w wybranych państwach Europy / T. Krawczyk. – Toruń : Wydawnictwo Adam Marszałek, 2005. – 480 s.
13. Muller-Rommel F. Party government in Central Eastern European democracies: a data collection (1990–2003) / F. Muller-Rommel, K. Fettelschoss // European Journal of Political Research. – 2004. – № 43. – P. 869–893.

Бусленко Василий. Модели взаимодействия между правительством и парламентской оппозицией в странах ЕС (на примере стран Вышеградской группы). В статье исследованы кооперационная и конфронтационная модели взаимодействия между властью и парламентской оппозицией в странах Западной Европы. Осуществлен компаративный анализ эволюции отношений между властью и политической оппозицией в Польше, Чехии, Словакии и Венгрии на этапе демократического перехода. Мирный характер трансформационных преобразований в странах Вышеградской группы рассматривается как результат кооперационного взаимодействия реформированной части компартии с представителями демократической оппозиции. Победа оппозиционных сил в странах Вышеградской группы обострила проблему формирования большинства и меньшинства в парламенте, следствием чего стало появление коалиционных правительств и институционализация парламентской оппозиции. Вокруг правительств не было сформировано сильной парламентской оппозиции. Отмечается, что в начале 90-х гг. кооперационная модель отношений между властью и оппозицией эволюционирует в сторону конфронтационной при одновременном снижении уровня межпартийной конкурентности.

Ключевые слова: парламентская оппозиция, власть, политический конфликт, Вышеградская группа, политическое взаимодействие.

Buslenko Vasyi. Government-Opposition Interaction Models in EC Countries at the Example of Vyshegrad Group. The article studies cooperative and confrontational government-opposition interaction models in EC countries. Comparative analysis of «power-political opposition» relationships in Poland, Czech, Slovakia and Hungary during democratic transition was done. Peaceful character of transformations in Vyshegrad Group countries is considered to be a result of cooperative interaction of reformed part of the Communist party and representatives of democratic opposition. Victory of oppositional forces in Vyshegrad Group countries have aggravated the problem of formation of the majority and the minority in the Parliament which resulted in creation of coalition governments and institutionalization of parliamentary opposition. There was no strong parliamentary opposition around the governments. It is emphasized that in the early 90-s power-opposition cooperative model evolved into confrontational model with simultaneous weakening of competition among parties.

Key words: parliamentary opposition, power, political conflict, Vyshegrad Group, political interaction.

Стаття надійшла до редколегії
11.09.2013 р.